

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 10.—, za pol leta K 5.—, za četrt leta K 2.50. Posamezna številka 20 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 9 mark, za Ameriko 3 dolarja. Pošiljave na uredništvo in upravljalstvo Ljubljana, Šelburgova ulica št. 6. II. nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po 30 vinarja, pri trikratni po 27 vinarja, pri šestkratni po 24 vin., pri celoletnih objavah po 22 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mm vrstica 50 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Splošna stavka na Slovenskem.

Socialnodemokratska delavska stranka je priredila dne 20. in 21. t. m. splošno stavko na Slovenskem. Enako stavko in manifestacije ter shode so priredile delavske organizacije tudi po drugih deželah, v Franciji, Angliji, Italiji, Nemčiji, Nemški Avstriji, Čehoslovaški in po celi Jugoslaviji. Opravičeno je ogorčenje proti sklepom pariške mirovne konference, zlasti je opravičeno, ker konferenca o delavskih zahtevah sploh ni hotela slišati, še manj pa sklepati o stvareh mednarodnega delavskega varstva o socialni zakonodaji, ki je vse danes že vendar tako aktualno, da bi je konferenca ne smela prezirati. Stavka je pa imela tudi politični pomen. Kakor znano, nameravajo antantne države, h katerim pripada tudi Jugoslavija, zatreti ljudske vlade na Ogrskem in v Rusiji. Vmešavanje v tuje države utegne provzročiti samo novo prelivanje krvi ter ovirati konsolidacijo družabnih razmer. Antanti gre namreč za to, da reši v teh deželah kapitaliste, da vzdrži izkoriščanje, ker sicer izgube antantni kapitalisti svoje velike kapitalije, ki so jih naložili tam v podjetja že pred vojno ali pa med vojno kot vojna posojila. V primeri s sedanjim stanjem pomeni bi ta korak antante veliko reakcijo, ker boče z njim odpraviti socialne izpremembe ter jih nadomestiti zopet s kapitalističnim izkoriščanjem.

Pa tudi naše domače razmere so precej provokatorične. Če pomislimo na preganjanja zaupnikov v Srbiji, Hrvatski, Bosni in Dalmaciji, na strogost cenzure, na naraščajočo draginjo, ki jo povzroča nesmotrena državna gospodarska politika, potem se nam ne bo čuditi, če jugoslovanski proletarijat kot en mož protestira proti razmeram, ki so skrajno krivične in ki jih vlada vzdržuje in zagovarja na neopravičljiv način.

Delavstvo v Sloveniji je ta dan pokazalo po vseh industrijskih krajih, po vseh industrijah s praznovanjem, shodi in obhodi, da mu te razmere ne ugajajo, ker so krivične. Delavstvo je pokazalo, da se zaveda svoje misije, ki vodi k osvoboditvi človeštva izpod suženjskega jarma kapitalizma. Vse industrije, vsa obrt po večjih krajih je počivala in s tem je delavstvo dokazalo svojo solidarnost, svojo energično voljo in moč, ki jo bodo vladajoči krogi pač morali prav resno upoštevati. Proletarijat ni več mrtva masa, da bi jo gospodujoči razredi obdelovali kakor kos ilovice in ga izkoriščali kakor bi se jim zljubilo. V strnjenih vrstah je nastopil proletarijat ta dva dneva in kadar ga bodo klicale volitve na plan, bo ta razred trpinov še močnejši, še številnejši in bi soodločeval, končno odločeval o usodi ljudstva. Na to mora biti proletarijat pripravljen! Vztrajati mora v strokovnih in političnih organizacijah, ki bodo tvorile kader, jedro delavske sile. Naloge, ki jih ima delavski razred v družbi so ve-

like, socialna zakonodaja, socializacija industrije, pametna agrarna reforma in vse drugo se bo izvedlo le tedaj, če bo proletarijat dovolj pripravljen, dovolj močan, da jih izvojuje sam!

Zato pojdimo po tej poti naprej do zmage!

Mezdno gibanje na Jesenicah.

Dne 17. julija t. l. je bilo pri nas mezdno gibanje, ki je pokazalo uspeh skupnosti organizacije in njene moči. Naši zaupniki iz vseh oddelkov in tajnik kovinarske centrale s. Ig. Mihevc so se zbrali ob 10. uri v hotel »Triglav«, kjer so se vršila pogajanja. Tja so prišli tudi klerikalci in liberalci, na zahtevo naših zaupnikov so se pa morali odstraniti. To umetno aranžiranje se gospodu dr. Pavličku ni posrečilo, on bi pa na vsak način rad prikrival moč kovinarske organizacije, čemur pa se gospod zaman trudi. Delavska zavednost, gospod doktor, se ne da ubiti.

Z odločnim in močnim nastopom naših zastopnikov se je bil lud boj, proti zastopnikom kapitalizma.

Pri teh pogajanjih se je pa tudi pokazala slika naše vlade, kako zna ovirati industrijo, pri čemer pa delavec najbolj trpi. Vsled prepovedi izvoza za izdelke, ki pri nas niso porabni, in bi vlada morala biti hvaležna, da se izvažajo, da pride denar iz tujine, kajti, le s tem, če bomo izvažali, bomo krepili našo valuto in delavstvu omogočili boljše zaslužke.

Trpke besede so padale na vladnega zastopnika od strani delavskih zaupnikov in centralnega tajnika; živa resnica o nesposobnem delovanju na industrijalnem polju naše vlade se je pri tem pogajanju pokazala.

Bil je boj in vendar je jeseniško delavstvo doseglo lep uspeh.

Resume

o uspehu pogajanj z zastopniki delavstva pri K. o. d. na Jesenicah, dne 17. julija 1919.

V sporazumu z zastopnikoma oziroma z zastopnikom ravnateljstva K. o. d. se je sklenilo glasom IV. priloženih zapisnikov sledeče:

1. Povišanje temeljne plače.

Od podjetja v prilogi pod A predlagane povišane temeljne plače — rubrika 3 v prilogi A — se povišajo v naslednji izmeri:

Pri temeljni plači do 5 K za 55 %; pri temeljni plači od 5—7 K za 40 %; pri temeljni plači nad 7 K za 30 %.

2. Doklade za svojce.

Doklade se določijo sporazumno v naslednjih dnevnikih zneskih:

Za žene 2 K, za vsakega nepreskrbljenega otroka pod 14 letom 1 K, pri samcih tudi za očeta in mater v slučaju, da sta dela nezmožna in nepreskrbljena ter da živita z delavcem v skupnem gospo-

dinstvu. V slučaju pa, da starši ne živijo v skupnem gospodinjstvu z delavcem samo v onih slučajih, ako delavec dokaže, da so starši navezani izključno na njegovo podporo 1 K.

3. Nabavni prispevek.

Za vsakega delavca, delavko ali ženo 125 K; za vsakega otroka 50 K.

Nabavni prispevek je izplačati v celotnem znesku koncem avgusta t. l. Ta prispevek velja za drugo poletje t. l.

Nabavni prispevek dobe samo tisti delavci, in tiste delavke ter njih otroci, ki so vstopili že pred 1. junijem t. l. v službo pri podjetju; pristojna pa tudi delavcem v tem slučaju, da so bili vpoklicani k orožni vaji in so se ali se povrnejo takoj po odpustitvi od vojakov v službo pri podjetju.

Izrecno se določa, da pristojna doklada za svojce in nabavni prispevki tudi nezakonskim otrokom.

4. Stanarina.

Ravnateljstvo podjetja se obvezuje plačati glasom dogovora z dne 14. marca t. l. normirano 50 % doklado za stanarino (točka VII.) tega dogovora tudi onim vdovam in samcem, ki so v podjetju zaposleni, obenem se zavezuje, da bo z vsemi sredstvi pospešilo zgradbo primerljivih delavskih stanovanj in da bo upoštevalo pri nastanitvi delavcev v teh stanovanjih predvsem oženjene delavce z večnimi otroki.

Deželna vlada za Slovenijo se naproša, naj primerno vpliva na podjetje, da se zgradba delavskih stanovanj v najkrajšem času izvrši.

5. Razsvetljava.

Sporazumno se naproša deželna vlada, naj odkaze podjetju mesečno primerno množino petroleja, katerega bo podjetje onim delavcem dalo, ki ne stanujejo v hišah podjetja ali nimajo v njih privatnih stanovanjih uvedene elektrike, v potrebni množini proti povrnitvi nabavnih stroškov.

6. Kurjava.

Podjetje bo dajalo za vsako gospodinjstvo letno 3 kubik metre drva iz svojega lesnega skladišča po ceni 20 K za kub. meter in se zavezuje, da bo zastavila vse sile v preskrbi potrebnega lesa. Zastopniki delavstva pa obljubujejo, da bodo zastavili ves svoj vpliv v to, da se prenehajo tatvine lesa iz Družbinega gozda.

Od dobave lesa potom Družbe so izključeni oni delavci, ki so v posesti svojih gozdov.

7. Ponovni pregled in pravično izenačenje temeljnih plač na podlagi predloga ravnateljstva pod A.

Strojvodje se uvrste v I. plačilni razred kvalificiranih delavcev glede drugih delavskih skupin se sporazumno določa, da se bodo spravile temeljne plače čuvajev turbin, mazačev, zidarjev in šlingarjev v medsebojnem dogovoru delavca z ravnateljstvom v sklad z drugimi te-

meljni plačami, in sicer, že pred uveljavljenjem predstojajočih poviškov. V slučaju nesporazuma bo odločeval obrtni nadzornik.

8. Tesarjem in žagarjem se dovoljuje za one dneve, ko delajo v gozdu izven obratovališča doklada v izmeri 50 % poviška temeljne plače.

9. Rok uveljavljanja se določi na dan 1. julija t. l.

10. Ravnateljstvo se obvezuje, da ukrene vse potrebno v okviru strokovne šole v jeseni t. l.

Vsi predstojajoči dogovori veljajo samo za slučaj, da izplača deželna vlada delavcem zaostanek na živilskih doplačilih v znesku 450.000 K oziroma jim nabavi naturalije v višini tega zneska, nadalje mesečne prispevke v znesku 150.000 K pa izplačuje podjetju v svrhu delnega kritja stroškov, katere bo imelo podjetje vsled predstojajočih povišanih pristojbin delavcev.

Ta dogovor stopi v veljavo šele po odobritvi deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani.

Preddelavci dobe 2 K večjo temeljno plačo kot najboljše plačani delavci njih kategorije.

Mojstri in uradniki:

Povišanje celotnih prispevkov v izmeri:

Pri plači do 800 K za 15 %; od 800 do 1000 K za 10 %, od 1000 K naprej za 5 %. Nabavni prispevki za mojstre: Nastavljenci 1000 K, žena 300 K, vsak otrok 150 K; nabavni prispevki za uradnike: Nastavljenci 800 K, žena 300 K, vsak otrok 100 K.

Delavstvo, zavedno naprej, ker edino v nas je moč in stremenje, da izboljšamo gnetni položaj.

Vaša strokovna organizacija je Vaša moč!

Tobačnemu delavstvu v preišljevanje.

Pred seboj imamo delovno in mezdno pogodbo tobačnega delavstva iz Nemške Avstrije. Navajamo najvažnejše točke.

a) Delovni čas.

Postavno določeni delovni čas znaša na teden 48 ur. Dejansko pa se sedaj dela 42 ur na teden. Ta delovni čas ostane v veljavi toliko časa, dokler ne dobi tobačna uprava toliko surovin na razpolago, da bo mogoče misliti na izdelavo tiste množine kot se jo je izdelavalo pred vojno. Preden se pa uvede 48urno delo na teden, se uvede za trimesečno poskušnjo 44 ur na teden. V slučaju, da delavstvo v 44 urah napravi potrebno in kvalitativno brezhibno delo, ostane 44 urnik v veljavi. Množino dela, ki ga bodo morale proizvajati posamezne delovne osebe ali skupine, se bo določal sporazumno z delavskim odborom.

b) Oblika delovnih plač.

1. Važen napredek je zaznamovati v uvedbi tedenske plače. Vsaka delovna oseba, bodi s pogojno, akordno ali dnevno plačo, dobi, ako je bila vsaj pol dne pred ali po prazniku zapostena, praznik plačan.

2. Starostne doklade. V to svrhu so razdeljene tobačne tovarne v štiri krajevne razrede. V I. razred spada Dunaj v IV. pa Fürstenfeld. V II. razred so pa uvrščeni Linec, Stein in Gradec. V ta razred bi spadala Ljubljana. Za II. razred znaša starostna doklada po petletni službeni dobi 5 K 20 vin., in stopnjuje vsako leto za 1 K 20 vin. ter na ta način s 35-letno službeno dobo doseže 41 K 20 vin.

c) Čezurno delo.

Za čezurno delo se h kvoti, ki znaša ob normalnem 44urnem delovnem času na uro, doda 50 %, za nedeljsko delo 100 % in za nočno delo pa 200 % poviška.

d) Mezda.

Za podlago razdelitve mezd se je obdržalo 18 mezdni skupini. V najnižji mezdni skupini, v to spadajo začetne delavke splošne manipulacije, znaša plača v II. krajevnem razredu 65 K 40 vin. na teden. V 17 mezdni skupini, to so rezalci tobaka, pa znaša 83 K 90 vin. Primera iz 7 mezdne skupine: v to spadajo ovijalke (spinarce) F, E, G, B in viržinjjoza smodk, delavke v pripravljalnici, tehtarice, zavijalke tobaka (Briefmacherin), paketirke, delavke pri klobasah in šivalnem stroju prejmejo 70 K na teden. Delavci začetniki splošne manipulacije spadajo v 5 mezdno skupino in prejmejo 68 K 50 vin. tedenske plače. K tu navedenim tedenskim plačam pa spadajo še sledeči prejemki: starostne in draginjske doklade. Poleg teh prejmejo še na mesec takimenovani prehodni donesek 100 K in za vsakega otroka 20 K. Potem na leto 4krat nabavni prispevek v isti višini kot ga je ljubljansko delavstvo prejelo v mesecu februarju.

Da vse to bolj lahko razumemo, vzemimo, delavka splošne manipulacije, samica s 7letno službeno dobo prejme tedensko, na temeljni plači 65 K 40 vin., na starostni dokladi 7 K 60 vin., na draginjski dokladi 21 K, torej skupaj 94 K, na mesec 4krat 94 K, poleg tega 100 K prehodni znesek, skupaj 476 K. Delavec samec z isto službeno dobo pa toliko več, v kolikor je njegova temeljna plača višja. Druga primera, delavke omožene, ki spadajo v 7. mezdno skupino s 17letno službeno dobo in s tremi otroki, prejmejo na temeljni plači 70 K, na starostni dokladi 19 K 60 vin., na draginjski dokladi 43 K 90 vin., skupaj na teden 133 K 50 vin., na mesec znaša to 4krat 133 K 50 vin., prehodni znesek 100 K za tri otroke po 20 K, torej skupaj 694 K. Vzemimo še n. pr. oženjenega delavca, ki spada v 17. mezdno skupino s 22letno službeno dobo in s tremi otroki, prejme na temeljni plači 83 K 90 vin. na starostni dokladi 25 K 60 vin. na draginjski dokladi 43 K 90 vin. skupaj na teden 152 K 40 vin. Na mesec 4krat 152 K 40 vin., prehodni znesek 100 K za 3 otroke po 20 K znaša skupaj 769 K 60 vin. Otroške podpore se računajo do 16 leta, ako so pa rokodelski učenci ali pa obiskujejo višje šole, pa do 18 leta.

e) Rokodelci.

Zalitevam rokodelcev po izjedenju A in B skupine je v toliko ustreženo, da se je A skupina opustila in vse rokodelce uvrstilo v B skupino. V to skupino se je tudi uvrstilo zabojne mizarje in bolniške očete. Izločeni so iz te skupine strojni ključavničarji, ki so zaposleni pri fabrikijskih strojih in so prideleni skupini mehanikov in elektromehanikov. K tej skupini bi moral spadati tudi glavni strojni parnega stroja, kar pa ni natančno razvidno. Začetna plača za B skupino znaša 76 K, za mehanikarsko skupino pa 85 K, časovni avanžema na leto 2 K. K temeljni plači je dodeljen dodatni znesek 50 K. Vzemimo n. pr. 1. rokodelca, samec, z 10 letno službeno dobo iz B skupine, prejme, na temeljni plači 76 K, na časovnem avanžema 18 K, dodatni znesek 50, na draginjski dokladi 21 K, toraj skupaj 165 K na teden. V skupini mehanikov toliko več, v kolikor je temeljna plača višja. 2. Rokodelec ali bolniški oče iz skupine B, oženjen, z 20 letno službeno dobo in s 3 otro-

ki prejme: na temeljni plači 76 K, na časovnem avanžema 38 K, dodatni znesek 50 K, na draginjski dokladi 43 K 90 vin., toraj skupaj 207 K 90 vin. na teden.

f) Poravnava nastalih sporov iz te mezdne pogodbe in končna veljavnost iste.

Vse slučajno nastale spore ali nesoglasja rešuje tovarniško vodstvo sporazumno z delavskim odborom. Ta pogodba stopi s 1. avgustom 1919, v veljavo ter velja do 31. julija 1920. To so glavne točke pogodbe, ki jo je sklenilo tobačno delavstvo v Nemški Avstriji, z glavnim ravnateljstvom tobačne reže meseca julija 1919.

Dodatno bodi še povedano, da si je nemško tobačno delavstvo mezdno razmerje, ki je bilo ob razsuhu Avstrije v veljavi že s 1. aprilom znatno izboljšalo, toraj ni bilo z mezdami prejemki nikakor na slabšem kakor tobačno delavstvo v Ljubljani. S 1. julijem je prejelo izredni nabavni prispevek v navadni višini, prejme ga tudi 1. avgusta in 1. novembra. Na podlagi te pogodbe bo pa nemško tobačno delavstvo na mezdni prejemki miko rečeno za 100 % na boljšem kot ljubljansko. Vse to je doseglo tobačno delavstvo brez posebnega hrupa in brez kakšnih izgredov, to je znamenje, da je nemško tobačno delavstvo disciplinirano, 80 % je organiziranega v socialdemokratski organizaciji in to je tudi potrebno. Tej trdni falangi nasproti je stal znani neizprosn birokrat, glavni ravnatelj Scheuchenstuel. Napram takemu nasprotniku je bilo pač potrebno, da je tobačno delavstvo zbralo vse odporne sile, da ga je porazilo.

Oglejmo si pa nekoliko položaj tobačnega delavstva v Jugoslaviji. Država kot taka ima ugodnosti, da pridelava doma ogromne množine tobaka, ima sosedo na jugu in vzhodu, ki se obširno bavijo s pridelavo tobaka. Toraj pridelek doma in pri sosedih ogromen. Teh ugodnosti Nemška Avstrija nima. A kljub temu se pri nas dopušča, da tobačno delavstvo strada, ob tej naraščajoči draginji. Govori se, da je deputacija, ko je pred par tedni pri finančni upravi posredovala, v prilog nabavnega prispevka za 1. avgust, dobila od merodajnih faktorjev utis, češ, kako je to mogoče, da tobačno delavstvo sploh, še kakšne priboljške pričakuje. Tistih 20 % se je postavilo kar ob stran. Le po dolgem moledovanju se je težko izluščila obljuba, za nabavni prispevek. To je znamenje, da je v Jugoslaviji obilo birokratov Scheuchenstuelovega kroja. Tobачno delavstvo pa, ako hoče, da se bojno kopje teh birokratov polomi, mora vendar enkrat začeti resno misliti, svoje vrste disciplinirati, po vzorcu svojih bratov in sester v Nemški Avstriji. Potem lahko upa, da bo to doseglo, kakor ono, onstran zaplankane meje. Toraj na delo!

Dopisi.

Gospod Zajc v Velenjem je splošno zna kot nenormalen človek, ker mu pa gre uredništvo »Naše Moči« večkrat na lim in objavlja časih naravnost gorostasne reči o naših rudarjih in naši strokovni organizaciji, kakor se je to zgodilo na primer v številki 30. omenjenega lista, naj služi delavski javnosti sledeče v pojasnilo: Naravnost infamija je, če podtika nam ali naši stranki, da bi se kdaj bila dajala kaka navodila za ropanje in ubijanje. Nasprotno je res, da se naše organizacije prizadevajo kolikor jim to mogoče, dvigniti naobrazbo med delavstvom. V dokaz temu navajam, da se je preskrbelo že preko sto knjig, ki so našim organiziranim tovarišem na razpolago. Vi-

delo se je tudi na prvega maja disciplinno, ki vlada v naših vrstah. Kar se tiče krščanske pravičnosti, jo gotovo boljše poznamo in izvajamo kakor konfuzni gospod Zajc; v tem oziru nam ni treba hoditi k njemu v šolo. Borili smo se in se borimo vedno le za interese ter koristi delavcev, ki prihajajo v korist vsem brez razlike tudi famoznemu Zajcu. Minimalno plačo za kopače v znesku K 18 uživa tudi on in mu jo tudi privoščimo. Če mu pa ne ugaja, da smo jo priporili mi, tedaj mu je pot prosta, naj gre k gospodu obratnemu vodji, pa mu naj denar vrne. Ne gre mu tudi v glavo, da so se pehali naši delegati na moko in drugi živež. No, če bi prekrbja živeža bila odvisna od Zajca, bi naši tovariši z družinami vred že davno morali iti na pašo kakor zajci. Možakarju ni všeč, da so naši delegati preskrbeli moko po K 2.50 do K 3.— za kilogram, dočim so jo drugi trgovci sami plačevali po K 6.—. Vladovali organi so se sami strinjali s tem, da so šli delegati kupiti potrebno moko, ki jo je bilo v tem času zelo težko dobiti. Povsod je primanjkovalo živil, pri našem premogokopu smo bili v tem oziru vedno preskrbljeni. Zahvaliti za toa se imamo ne morda Zajcu, ki samo gobezda, ampak našim delegatom in naši strokovni organizaciji.

Zajca očitno boli, da pri njegovi klerikalni organizaciji ostaja vedno le predsednik brez članov. Nič ne bo, prijatelj Zajc, z idejami tvojih skisanih možgan. Vsaj delavstvo pozna tvojo organizacijo, pozna pa tudi klerikalne doktorje zato pa adijo mondo klerikalno petolizništvo.

Tovarna za impregnacijo lesa (Rütgers) v Hočah ima upravitelja, ki že kot češki Nemec sovraži naše delavstvo, ki ga pa tudi skuša terorizirati ob vsakem poskusu, da bi se organizirali. Povemo pa gospodu upravitelju, da bo prišel dan njegovega plačila, kajti ta človek plačuje ljudi tako pristransko in krivično — enemu 50 K, drugemu pa istotako naporno delo samo 12 K. — G. obrtnega nadzornika pozivamo, da si ob priliki ogleda tega upravitelja. G. Pfeiferju iz Hoč, liberalcu, od vlade postavljenemu nadzorniku nad podjetjem pa želimo, da bi pri tarokni ne obiral preveč svojega klijentupravitelja, ker dolžnost nadzornikov je, da ne zlorabljajo svoje moči. Pa saj: vrana vrani ne izkljuje oči!

Tiček je tudi Italijan Zabejo na falski graščini. Ta mož ima nad 8000 oravov gozdov in zemljišča. Zabejo je milijonar, pri njemu uposlenim delavcem pa plačuje 3, 4 do 5 K na dan. Zemljišča, ki jih imajo delavci od njega, ne dajo delavcem živeža niti za dva meseca v letu. Kako naj delavci s to beračijo izhajajo ve samo gospod Zabejo in njegov upravitelj Slovenec Erhatič. Zlasti Erhatič je bolj papežki kakor papež sam. Gospod Erhatič je sicer sam tudi že obogatel, to ga pa prav nič ne moti pomagati Zabeju dreti delavstvo kar brez noža. Eksploatacija našega delavstva se torej vrši na prav izraziti internacionalni način. Ako pa prideš v kaki taki zadevi recimo na okrajno glavarstvo, tedaj se ti reče, da so to v kraju običajne plače!

Delavstvo električnih naprav na Fali je v ponedeljek, dne 14. t. m. stopilo v stavko. Okrog 170 mož je storilo ta korak iz obupnosti. Naj navedemo le glavne podatke, ki so bili vzrok stavki. Plače znašajo od 9 do 14 kron na dan, le pri dveh orovrstno kvalifikovanih strojnikih je znašala dnevna plača 15 K 60 vin. Povprečna plača je torej, kakor je sam okrajni glavar dr. Lajnšič v Mariboru konstatiral, znašala 12 K. Neglede na to, da je vsako-

mur jasno, da ne more biti govora o tem, oženjeni delavec mogel izhajati s tako plačo, ki niti samskemu delavcu ne zadoštuje, navedemo cene, ki jih morajo delavci plačevati za živež v skladišču podjetja. Takoj pa moramo tudi povedati, da so cene za živež s prvim julijem pri nekaterih predmetih poskočile več kakor za 100 odstotkov. Za kilogram moke za kuhlo je uprava podjetja računala delavcem pred 1. julijem t. l. 2 K 50 vin., sedaj 4 K 90 vin. Do prvega julija so plačevali delavci za kilogram krušne moke 2 K 10 vin., sedaj 2 K 40 vin. Krušne moke dobivajo delavci le malo, zato pa nekaj več koruzne. Koruzno moko zaračunava uprava delavcem sedaj sicer za 40 vin. ceneje, menda zaradi tega, ker je tako pokvarjena, da jo niti svinje nočejo žreti in je torej za ljudi popolnoma nevarna. Za koruzni zdrob so delavci plačevali poprej 2 K 50 vin. za kg. sedaj 3 K. Sladkor je stal poprej 2 K 50 vin., sedaj 6 K 50 vin. Za meso je uprava poprej zaračunavala 8 K za kg, sedaj 13 K do 15 K. Za hlebček črnega kruha, ki tehtja okrog 60 deagramov, so delavci poprej plačevali 70 v., od 1. julija naprej pa 1 K 50 vin. V delavski kuhinji, kjer se kuha opoldne in zvečer neka mešanica, ki bi jo časih tudi prasiči ne hoteli jesti, so samski delavci plačevali poprej 3 K, sedaj pa 5 K dnevno, seveda vse brez kruha. Vsak drug dan se v ti kuhinji pokaže delavcem, da na svetu eksistira tudi meso. Porcija mesa je pa tako »velika«, da bi bilo treba vzeti povečevalno steklo, ker se ga drugače lahko prezre. Zabela stane v skladišču 22 K kg, nihče pa tekom enega leta ni dobil več kakor 5 kg! Množine živeža, ki jih delavci prejemajo, so tako minimalne, da pri najboljši volji delavske družine z njimi ne morejo izhajati. Ker pa vsled popolnoma nedostatnih plač mnogi delavci ne pokrijejo niti dobljenega blaga in si navzlic temu morajo kupovati potrebni živež drugod, je mirsikateri izmed njih že zapravljal vse prihranke, ki jih je na Falo prinesel od drugod. Le okolo 30 procentov delavcev je, ki imajo svoje hišice, nadaljnji 12 pa vživa naturalna stanovanja pri podjetju ter dobivajo kurjavo. Kakšna so naturalna stanovanja ni treba izgubljati dosti besed. Zadostuje, če povemo, da so to mizerne lesene barake, polne stenice, ki niso drugega vredne kakor da se jih sežge. Le ena hiša je menda zidana. Vsi ostali delavci morajo stanarino in kurjavo plačevati posebej. Kje je obleka, kje so obuvla za delavce in za njihove družine, kje so šolske knjige itd.? Ali je potem kaj čudnega, da je delavstvo na Fali spričo gorostasnega povišanja cen življenja zahtevalo tudi primerno povišanje plač. Ne človek, le bestija bi opravičeni zahtevi delavcev zamogel nasprotovati, a vendar se je to zgodilo! Delavcem, ki so oblečeni v zadnjihi capah, je gospod Paliornik milostno ponudil 25 procentov poviška. Čujte in strmite ljudje božji, najprej se ubogi delavski pari podraži živež za 100 procentov in potem se ji ponudi, reci in piši 25 procentov povišanja na plači! To je tako absurdno in tako nizkotno, da človeku obstaja pamet.

Iz sv. Lovrenca na Pohorju nam delavec piše: Delavstvu v našem okolju in drugim odločno odsvetujem, da bi hodili prosit gospoda Lošnika za delo, kajti ta »dobra« duša je mnenja, da mu morajo delavci delati napol zastoni. To, kar plačuje gospod Lošnik, ni plača, pač pa se smatra tako plačilo le kot napitnina. Po 7 do 8 K, so dnevni zaslužki pri tem gospodu. Primirajte le eno reč, recimo na primer moko. Ta stane kilogram 5 kron in je povedano dovolj. Obenem tudi naznanjamo, da so delavci spričo svojih sramotnih plač

šli gospoda Lošnika prosit za povišanje. Namestu povišanja pa je »dobrohotni« gospod Lošnik nekaj delavcev kar brez odpovedi kratkoma odpustil, vrhutega še takoj nagnal iz stanovanj. Gotovo bi bil gospoda Lošnika vrag vzel, če bi bil delavcem plače primerno zvišal, kajti ta »revež« nima nič več in nič manj kakor 14 posestev. Državne oblasti, kje ste, da bi takim ljudem, ki silo našega delavnega ljudstva na brezprimeren način izmozgavajo, stopili malce na prste. Pa menda ne da bi se razni reprezentantje naših oblastnih vozili in zahajali k tem nemškim oderuhom na obiske in v gostije — ?

Domači pregled.

Zanimivo. Nedavno tega se je pred sodiščem v Ljubljani vršila obravnava proti bivšemu polkovniku pl. Lukancu. Na podlagi orožniške ovadbe je bil visoki gospod obdolžen, da je svojedobno v neki radovljanski gostilni govoril, da bi fantje bili neumni, če bi se odzvali pozivu na orožne vaje. Resničnost indirektnega hujskanja gospoda polkovnika je natakara dotične gostilne pod prisego dokazala. Polkovnik je sicer tajil, ampak dokaz, da ni govoril besed, vsled katerih je bil obtožen, se mu ni posrečil, a vendar je bil — oproščen! Sedaj pa se vprašajmo, kaj bi se bilo zgodilo delavcu, ki bi se bil tako daleč spozabil, kakor polkovnik? Pa pravijo, da vlada pri nas demokratičnost in enakost pred zakonom.

Akcijska družba električnih naprav falskih sestoji po zatrdilu gospodov Paliornika in okr. glavarja dr. Lajnšiča iz švicarskih in francoskih kapitalstov. Generalno ravnatelstvo se ta čas nahaja v Gradcu v Avstriji. Investirala je baje v falske električne naprave okrog 80 milijonov kron. Izgovor gospoda Paliornika, da naprave še nič ne nesejo, ne more veljati, ker naprave same še niso popolnoma dogotovljene, posebno veliko dela bodo dale napeljave toka v daljavo. Nazorov gospoda Paliornika ne more noben živ krst razumeti. Zahtevati, da se bodo naprave prej rentirale, preden je potrebno delo dovršeno, je posebnost, ki jo razume morda kak okrajni glavar, ki bi sicer vsakega najraje, čeprav pridnega in poštenega delavca, ki je slučajno nemške narodnosti pognal preko naših meaj, tujim kapitalistom in njihovim ravnotako tujim in vrhutega še prononciranim nemško nacionalnim eksponentom pušča proste roke, da slovensko delavno ljudstvo vsled brezmejnega izkoriščevanja degenerirajo in ugonablajo. O nadaljnjem poteku spora bomo poročali prihodnjic.

Iz strokovnega gibanja

Osrednje društvo stavbinskih delavcev je na svoji seji dne 22. julija 1919

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo, da je v soboto 30. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki imajo prispevek plačan samo do 22. tedna, se opozarjajo, da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 22. prispevek t. l. že poravnal. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

sklenilo, da se vršita shoda dne 27. julija 1919 ob 9. uri dop. v Škofji Loki v gostilni »Pogačnik« in ob 3. uri pop. v Kranju v gostilni »Triglav«. — Dne 3. avgusta se vrši shod v Novem mestu v gostilni pri »Košak«. Dne 15. avgusta t. l. se vrši redna skupščina osrednjega društva, poročalo se bo o polletnem računskem zaključku in splošnem društvenem delovanju.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Mežica. Fotograf A. K. obrnite se na krogerijo »Adrija« (Čvančara) v Ljubljani, Selenburgova ulica.

Na razna vprašanja in dopise glede rentnikov, ki so dobivali rento iz Trsta do meseca februarja tega leta — sporočamo, da je dobila »Začasna delavska zavarovalnica« zoper nezgode v Ljubljani novi seznam rentnikov do 1000 oseb. Ako bi kateri ne dobil do konca tega meseca denarja po pošti od zavarovalnice — pa naj se pisмено ali osebno zglaš pri zavodu v Ljubljani in naj priloži pismu ali prinese s seboj potrebne spise (odloke) tržaške zavarovalnice, ki jih je svojčas dobil iz Trsta. Važno je tudi, če se je kdo preselil med tem časom, ko je zadnjič dobil rento, da takoj naznani novi in poprejšnji naslov in poleg tega tudi številko odloka tržaške zavarovalnice. Sedanji naslov zavoda je sledeči: Začasna delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani, Šolski drevored št. 2/I.

Čutimo bolečine le potom živcev, nositeljev vseh občutkov. Čim slabši so živci, tem občutnejša je bolečina. Ljudje s krepkimi živci bolečin česče niti ne čutijo ali pa le v neznatni meri. Z vribavanjem Fellerjevega bol olajšajočega »Elsa-fluida« se živci okrepe in postanejo manj občutni proti bolečinam. Istodobno se pa z »Elsa-fluidom« odstrani tudi bolečina sama. 6 dvojnati ali 2 specialni steklenici tega zdravniško priporočenega domačega sredstva pošlje za samo 24 K, lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg 334 (Hrvatsko). Nad stotisoč zahvalnic.

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naročajte in širite »Naprej!«

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Francišanska ulica št. 6.

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županištva in urade. Najmodernejše plakate in vabila - za shode in veselice.

LETNE ZAKLJUČKE

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd. itd.

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

PREBAVA

se pospešuje, slabost, izpahanje preneha, blagodejno odvajajoče, krče odpravljajoče, blatenje urejajoče Fellerjeve rhabarbarne **ELSA-KROGLJICE** 6 škatljice K 12. Proti vsakovrstnim bolim, prehladu, pri ranah, zobobolu, bodanju in trganju je še vedno pomagal Fellerjev

ELSA-FLUID

6 dvojnati steklenici ali 2 specialni steklenici

24 K pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza trg št. 334.

Hrvats. Zagorje, Ovoj in poštarina se računata posebej, toda najceneje, čim več se torej naroči, tem več se prihrani.

se torej naroči, tem več se prihrani. VIII

Ivan Jax in sin

Ljubljana Dunajsta c. 17.

priporočajo svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za ple-

tenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in

obrt. Pisalni

stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4. prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira dopol. popol.	Stanovanje
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	211 — 1/21	Turjaški trg št. 4. v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210 — 1/211	Turjaški trg št. 4.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	2 — 3	Francišanska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1/11 — 3/12	Hilserjeva ul. 12.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1 — 2	Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1 — 3	Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglašiti v pisarno bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglašnico): brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Lepa polt lie in rok pri- nese mnogo prednosti tako v zdravstvenem kakor v društvenem oziru. Fellerjeva popolnoma neškodljiva preizkušena »Elza« pomada za obvarovanje in negovanje kože, odstrani nečistost kože, ožada prišče, brani proti solnčari, solnčnim pegam, bori, razkavosti, velosti kože. Lonček močnejše vrste 6 kron. Omot in poštnina se računa posebej najceneje. Namesto škodljivega mila vzemimo za lice

Fellerjevo lilijino mlečno milo »Elza«, katero danes je še zelo drago ali ima še iste dobrote in neškodljivosti kakor pred vojno. Boljše in finejše za negovanje kože v današnjem času si niti misli. Bujne lase se more doseči ti ne moremo. »Elza« Tanohina pomada za rast las. Okrepi kožo na glavi, preprečuje plešavost in pregodnjo osivelost. Lonček močnejše vrste 6 K. Omot in poštnina se računa posebej najceneje.

Za vsakdanje negovanje telesa so Fellerjeve »Elza« toaletne pastilje za umivanje telesa, otroške kopeli, kakor za ustno vodo itd. Cena kartonu 1 K 50 v. — 3 seboj vzeti in povsod v žepu nositi se more bol ublažujoč, hladeč, osvežujoč Fellerjev »Elza« mentolni migrenski črtnik. V leseni cevki 1 K 50 v. Izvrsten proti glavobolu in migreni, rabi se tudi proti vbojajam in ranitvi. Voda za oči (collyrium) 2 K 50 v. Kapljice proti zobobolu 2 K 50 v. Pravi zagorski prsi sok proti kašlju steklenica 4 K. Francovo žganje v stekl. 6 krona in 16 krona. Za želodec, prava švedska tinktura, velika stekl. 10 krona balzam (melen) mala steklenica 2 K. Kurja očesa odstrani brez bolečin Fellerjeva turist. tinktura »Elza« (tekočina) skupaj s čopičem 3 K in turist. obliž po 3 K in 1 K 50 v. Proti potanju telesa in nog je Fellerjev »Elza« prašek z vspom 1 K 50 v. Krmični prašek za živino davno poznani se zopet dobi. Karton 2 K. Omot in poštnina se računa posebej in najceneje. Kdor naroči več, mnogo prihrani. Naročiti je treba pri lekarnarju EUGENU V. FELLER, Stubica, Elza trg št. 334 (Hrv. Zagorje).

KAJO DELIC

draguljar in zlatar

Ljubljana, Hilserjeva ulica št. 4.

priporočajo svojo

draguljarsko delavnico

za nova dela in popravila, kakor tudi za vsa zlatarska dela, pozlačenje posrebrnenje itd.

Miši, podgane, ščurke, žurki in ves mrčes mora poginiti, ako porablja moja najboljša, izkušena in povsod hvaljena sredstva. Za podgane in miši K 6; poljske miši in ščurke K 6; Osobito jaka tinktura za sl. nlice K 6; uničevalec moljev K 3; prašek proti mrčesom K 2.50 in K 5; tinktura proti ušem pri ljudeh K 3; mazilo za uši pri živini K 3; prašek za uši v obleki in perilu K 3; prašek proti pernim ušem K 3; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničev. rastlin) K 3.

Pošilja po povzetju

Zavod za eksport

M. J. KERN, Zagreb 6.

Petrinška ulica št. 3. III.